

De aanpassing van het decreet lokaal cultuurbeleid - 2014

In deze nota reageert de VVC op de voorstellen tot wijziging van het decreet lokaal cultuurbeleid die ingaan op 1 januari 2014. Deze wijzigingen komen er naar aanleiding van de interne staatshervorming (Groenboek juli 2010 - Witboek april 2011) en meer concreet op basis van het planlastdecreet. Voor de volledigheid verwijzen wij naar vroegere VVC - standpunten over de interne staatshervorming en over het planlastdecreet die terug te vinden zijn op onze website.

Deze nota is niet alleen een reactie op voorgestelde wijzigingen maar formuleert een aantal concrete voorstellen waarbij een kwalitatieve werking van de cultuur- en gemeenschapscentra onze eerste zorg is, ook in de toekomst.

De interne staatshervorming spreekt zich ook uit over de provinciale inbreng in de culturele sectoren. Vanuit dezelfde zorg voor een kwalitatieve werking van de cultuur- en gemeenschapscentra formuleert de VVC ook hierover een aantal bedenkingen en concrete voorstellen.

De aanleiding: de interne staatshervorming en het planlastdecreet

In het kader van de interne staatshervorming keurde de Vlaamse regering op 8 april 2011 een kaderdecreet planlastvermindering goed om de lokale besturen meer beleidsvrijheid in hun lokale planning te geven. Dit ontwerp wordt nu voorgelegd aan het Vlaams Parlement en wellicht wordt dit goedgekeurd tegen het einde van het jaar. De plan - en rapporteringsverplichtingen die de Vlaamse overheid kan opleggen aan lokale en provinciale besturen, veelal in ruil voor een subsidie, worden beperkt tot de essentie en afgestemd op de reguliere lokale beleidscyclus. Daarom moeten 15 bestaande sectorale decreten aangepast worden, o.a. het decreet lokaal cultuurbeleid. Deze beslissingen hebben gevolgen voor de subsidiëring van de werksoort cultuur- en gemeenschapscentra. De cultuurcentra verliezen de garantie waarbij de enveloppensubsidie verplicht moet worden besteed aan de loonkosten voor personeel dat werkt in het A - of B - niveau. De subsidiëring op basis van Vlaamse beleidsprioriteiten mogen immers geen voorwaarden bevatten met de betrekking tot de aard van de in te zetten middelen of de organisatorische structuur van het lokale bestuur. De memorie van toelichting bij het planlastdecreet vermeldt uitdrukkelijk dat er geen voorwaarden mogen worden opgelegd met betrekking tot de indienstneming van een specifiek personeelslid voor een bepaalde taak binnen de lokale administratie. Of deze evolutie gunstig is voor de toekomst van de werksoort (moet niet elke wijziging de ambitie hebben een verbetering te zijn?) en zal leiden tot een reële planlastvermindering - planlast die momenteel reeds tot een minimum beperkt is - is zeer de vraag. Het is in ieder geval zeer merkwaardig dat een planlastdecreet - vanuit een puur bestuursmatig standpunt - algemeen dwingende maatregelen oplegt voor 15 verschillende sectorale decreten en hierbij geen rekening houdt met de inhoudelijke visie binnen deze werksoorten noch met de zeer verschillende sectorale situaties en met de bewezen verdiensten van actuele subsidiëringelingen.

Het decreet lokaal cultuurbeleid aangepast

Momenteel bereidt het kabinet cultuur en het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk ontwerp teksten voor ter aanpassing van het decreet lokaal cultuurbeleid. De letterlijke decreettekst moet nog een juridische toets doorstaan en is nog niet beschikbaar. Op 27 april werd de VVC samen met andere belangenbehartigers en steunpunten uitgenodigd op het kabinet cultuur voor een toelichting van de voorstellen. Het kabinet communiceerde nadien de belangrijkste principes van de wijzigingen. Het is op deze voorstellen en toelichting dat wij onze nota baseren.

Het voorstel van het kabinet en de administratie erkent het bestaansrecht van de cultuur- en gemeenschapscentra als infrastructurele voorwaarde voor lokale besturen om beroep te kunnen doen op Vlaamse subsidies op basis van Vlaamse beleidsprioriteiten. Gezien het belang van infrastructuur voor een kwalitatieve werking blijven de minimale infrastructuurvoorwaarden behouden zowel voor de gemeenschapscentra als voor de cultuurcentra. Voor de cultuurcentra wordt ook de indeling behouden in drie categorieën (A, B en C), gebaseerd op de lijst van Steden en Gemeenten uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en met eigen infrastructuurvoorwaarden per categorie. Voor de gemeenschapscentra eindigt hier het verhaal omdat er geen verdere subsidiëring is voorzien via het decreet lokaal cultuurbeleid. Voor de cultuurcentra voorziet het voorstel een subsidiëring op basis van de Vlaamse beleidsprioriteiten. De concretisering hiervan wordt volledig verwezen naar het Besluit van de Vlaamse regering. Dit Besluit zal de Vlaamse beleidsprioriteiten vastleggen en zal de hoogte van de totale voorziene subsidie en de verdeling van dit bedrag over de verschillende (categorieën van) cultuurcentra bepalen.

Het voorstel tot wijziging van het decreet lokaal cultuurbeleid is dus een eerder technisch voorstel. We appreciëren dat het voorstel - zoveel als mogelijk binnen de krijtlijnen van het planlastdecreet - een aantal garanties inbouwt voor het lokaal cultuurbeleid en voor de cultuur- en gemeenschapscentra. De uitwerking van een inhoudelijke visie in het kader van de Vlaamse beleidsprioriteiten zal pas aan bod komen bij de opmaak van het Besluit van de Vlaamse regering. De VVC betreurt deze volgorde waarin de techniciteit de inhoudelijke keuzes voorafgaat. Bovendien is dit een gemiste kans om een grondige discussie te voeren over de categorie-indeling van de cultuurcentra op basis van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Gezien de huidige stand van zaken is het belangrijk om het inhoudelijk debat over de Vlaamse beleidsprioriteiten zo snel mogelijk op te starten en om in overleg duidelijke, transparante en haalbare prioriteiten uit te werken. Het planlastdecreet bepaalt dat de Vlaamse beleidsprioriteiten bekend zijn tegen 31 oktober 2012. Op die manier kunnen de nieuw samengestelde besturen na de verkiezingen via hun meerjarenplanning (al dan niet) intekenen op deze Vlaamse beleidsprioriteiten.

De VVC formuleert hieronder alvast een aantal basisprincipes om het inhoudelijk gesprek te voeren.

De cultuurcentra

Tijdens de toelichting maakte het kabinet duidelijk dat men de huidige subsidiebedragen voor de verschillende cultuurcentra wil behouden. Binnen dit kader stellen we voor:

- De Vlaamse beleidsprioriteiten garanderen een kwalitatief goed werkend cultuurcentrum dat zijn algemene doelstellingen nastreeft op een professionele manier. Ze zijn beperkt in aantal en streven een evenwicht na tussen het inspelen op de reguliere werking van een cultuurcentrum en de noodzaak tot regelmatige vernieuwing/actualisering van de werking. Ze wijzigen zo weinig mogelijk om te verhinderen dat de werking van de cultuurcentra zich steeds moet aanpassen aan toevallig wisselende prioriteiten. Ze worden geformuleerd als een uitdaging voor de werking van het cultuurcentrum en niet als een (betuttelende) sturing.
- In het Witboek is sprake van een 'ontvoogde' gemeente. Dit zijn gemeentes die aan de kwalitatieve criteria voldoen (vb. het in dienst hebben van een deskundig ambtenaar) en bijkomende bevoegdheden kunnen opnemen (pag. 70). Ook stelt het Witboek dat 'het geven

van richtlijnen, de verplichting om ambtenaren met bepaalde competenties aan te werven en de verplichting om op een planmatige manier beleid te voeren manieren zijn die ervoor zorgen dat het vertrouwen van de Vlaamse overheid in de kwaliteit van het beleid dat er lokaal wordt gevoerd, toeneemt'. Deze intentie staat haaks op het verbieden van subsidies die bestemd zijn voor de loonkosten van deskundig personeel. Daarom pleiten we sterk voor Vlaamse beleidsprioriteiten die voor de na te streven doelstellingen ook voorzien in deskundig personeel.

- Het lokaal bestuur doet een aanvraag voor de subsidiëring van het cultuurcentrum op basis van de Vlaamse beleidsprioriteiten via het gemeentelijk meerjarenplan. Het bedrag van de subsidie wordt bepaald op basis van de subsidie in 2013. Dit startbedrag wordt geïndexeerd. De subsidieaanvraag is een inspanningsverbintenis waarbij het cultuurcentrum waarborgt een inspanning te doen om de Vlaamse beleidsprioriteiten na te streven. Jaarlijks bezorgt het cultuurcentrum een overzicht van de uitgaven die zijn gebeurd in het kader van deze Vlaamse beleidsprioriteiten.
- Indien de Vlaamse overheid, in het kader van de beleidsprioriteiten, nieuwe en specifieke opdrachten wil toekennen aan de cultuurcentra voorziet ze hiervoor extra financiële middelen.
- De cultuurcentra kunnen beroep blijven doen op extra financiering via andere decreten (Kunstendecreet, Participatiedecreet,...)
- Het is belangrijk dat de lokale besturen jaarlijks beleidsrelevante gegevens ter beschikking stellen van de Vlaamse overheid. De VVC vraagt een bijzondere aandacht, via deze registratiegegevens, voor de evolutie van het personeelsbestand van de cultuurcentra.

De gemeenschapscentra

Actueel is er voor de gemeenschapscentra geen directe subsidiëring voorzien. Er is wel een belangrijke indirecte subsidiëring.

- Voor de uitvoering van het cultuurbeleidsplan is er een bedrag voorzien dat vanaf 2002 de tewerkstelling mogelijk maakte van de cultuurbeleidscoördinator. Deze cultuurbeleidscoördinator is in vele gevallen ook de verantwoordelijke voor de werking van het gemeenschapscentrum.
- De huidige €1 - subsidie in het kader van de gemeenschapsvorming wordt deels ook evident aangewend in samenwerking met het gemeenschapscentrum.

Een concreet voorstel

- Zoals bij de cultuurcentra spelen de Vlaamse beleidsprioriteiten in op en garanderen een kwalitatief goed werkend gemeenschapscentrum dat zijn algemene doelstellingen nastreeft op een professionele manier.
- De gemeenschapscentra beschikken momenteel over een bedrag van € 500.000 als projectsubsidies in het kader van het participatiedecreet. Deze impulssubsidies hebben hun diensten bewezen via diverse projecten en vernieuwde werkingen van gemeenschapscentra. We wensen ze te behouden voor actieve¹ gemeenschapscentra. Bij voorkeur komt dit bedrag over naar het decreet lokaal cultuurbeleid om via deze weg op een efficiënte en eenvoudige manier verdeeld te worden onder de actieve gemeenschapscentra. Deze overdracht mag geen versplintering van de subsidies over alle gemeenschapscentra tot gevolg hebben. Dit is mogelijk te realiseren via de formulering van de Vlaamse beleidsprioriteiten en via cofinanciering. Indien de versplintering van deze subsidies niet kan voorkomen worden, kiest

¹ Er is door de jaren heen een diversiteit aan gemeenschapscentra ontstaan. Onder 'actieve' gemeenschapscentra verstaan we gemeenschapscentra met een eigen werking, hetzij een eigen programmering, hetzij een projectenwerking, hetzij een stevig inhoudelijke receptieve werking binnen het breder lokaal cultuurbeleid.

de VVC voor een verdeling via het participatiedecreet. Voorwaarde is dan wel dat het hele subsidiëringsproces (van aanvraag tot verantwoording) aanzienlijk wordt vereenvoudigd.

Sectororganisaties

De VVC vraagt reeds lang om opgenomen te worden in het decreet lokaal cultuurbeleid in plaats van in het eigen zogenaamd FOV - decreet. Dat het kabinet en de administratie dit nu ook concreet formuleren in hun voorstellen ervaren we als een positieve erkenning van de werking. Aanvullend vragen we om de kerntaak van de VVC als belangenbehartiger expliciet in het decreet te vermelden.

Inspraak en advies

De formulering in de kabinetscommunicatie over het in vraag stellen van de traditionele cultuurraden en het mogelijk maken van nieuwe vormen van inspraak en participatie geeft ruimte voor een andere aanpak. Toch pleit de VVC voor het behoud van een structurele verankering van een vast samengesteld adviesorgaan voor culturele materies. Dit adviesorgaan moet zorgen voor een continuïteit in de adviesverlening (die zich niet enkel ad hoc kan organiseren), maar is ook de basis en de garantie voor het aanduiden van bestuurders uit het middenveld door het middenveld zelf voor de bestuursorganen van cultuur- en gemeenschapscentra. We stellen vast dat in de ontwerpen van de Jeugd - en de Sportsector duidelijk sprake is van een Jeugdtraad en een Sporttraad.

Een nieuwe invulling van de provinciale opdracht voor cultuur- en gemeenschapscentra

In het kader van hun betrokkenheid bij en de verantwoordelijkheid voor de culturele sector werkten een aantal provincies de voorbije jaren aanvullende subsidieregelingen uit voor de cultuur - en de gemeenschapscentra. Het witboek bepaalt nu dat de structurele middelen die naar cultuur- en gemeenschapscentra en het lokaal cultuurbeleid gaan vanuit de provincies overgeheveld worden naar de lokale besturen. Met deze beslissing verdwijnt het ‘aanvullende’ karakter van deze subsidie. Het risico bestaat dat dit een puur extra financiële inkomst voor de betrokken lokale besturen betekent zonder enige verdere relatie met het decreet lokaal cultuurbeleid, noch met de werking van de cultuur- en gemeenschapscentra.

In het kader van de interne staatshervorming zal de Vlaamse regering een bestuursakkoord afsluiten met de provincies. Deze invulling gebeurt per beleidsdomein onder de verantwoordelijkheid van de vakminister.

In het specifieke luik van dit bestuursakkoord vragen wij de Minister per provincie na te gaan over welke sectorspecifieke subsidiëring het gaat. Het puur overdragen van een provinciale structurele subsidiëring naar het Vlaamse niveau dat op zijn beurt de subsidie doorstort naar de betrokken lokale besturen is een minimalistische oplossing waardoor er geen middelen verloren gaan voor de betrokken lokale besturen.

Het is ook belangrijk in het bestuursakkoord vast te leggen dat:

- deze middelen bedoeld zijn voor de werking van de cultuur- en gemeenschapscentra;
- deze middelen zullen geïndexeerd worden;
- dat nieuwe aanvragen nog kunnen gehonoreerd worden zoals dit het geval zou geweest zijn in de betreffende provincies.

Het Witboek aanvaardt nu dat de provincies in het kader van cultuur een aantal taken blijven opnemen. Wij pleiten heel duidelijk voor het behoud van het cultuurcentrum De Warande als Autonoom Provinciebedrijf (APB) en voor het behoud van de vzw Vlabra'ccent (opdrachten, personeel en middelen) in het kader van hun coördinerende en stimulerende werking voor de cultuur- en gemeenschapscentra in Vlaams-Brabant. Het is belangrijk dat deze keuzes ook in de toekomst mogelijk blijven.

Om in de toekomst nog regionale accenten te kunnen leggen en te kunnen inspelen op nieuwe regionale evoluties in het lokaal cultuurbeleid en in de werking van de cultuur- en gemeenschapscentra blijft de mogelijkheid van provinciale projectsubsiëring uitermate belangrijk.

Raad van bestuur VVC
8 juni 2011